

examen bundel[®]

2017|2018

drs. C. van Putten
drs. H. Verploegh

vwo

Engels

**Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2018**

ThiemeMeulenhoff

examen bundel[®]

2017|2018

drs. C. van Putten
drs. H. Verploegh

VWO

Engels

**Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2018**

ThiemeMeulenhoff

Auteurs

drs. C. van Putten
drs. H. Verploegh

Vormgeving

Maura van Wermeskerken, Apeldoorn

Opmaak

Grafivorm, Meppel

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 39197 8

Eerste druk, eerste oplage, 2017

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het eindexamen Engels vwo. Het eerste deel bestaat uit duidelijke informatie over wat er van je verwacht wordt op zowel het schoolexamen als het centraal examen, met allerlei tips om je beter op die examens voor te kunnen bereiden. In het tweede deel kun je je leesvaardigheid in je eigen tijd en in je eigen tempo oefenen met examenteksten.

De EXAMENBUNDEL bevat onder meer de volgende onderdelen:

deel 1

algemene informatie over Engelstalige landen – vaardigheden die worden getoetst op het schoolexamen – belangrijkste grammatica – leesvaardigheid op het centraal examen – oriëntatietoets – oefenen met leesstrategieën – signaalwoorden

deel 2

losse examenteksten en hele examens met woordenlijstjes – losse examenteksten en hele examens met uitleg van de antwoorden – bijlagen met daarin onder meer basiswoordenlijst examenidroom

Het stappenplan op bladzijde 6 en 7 geeft je een idee hoe je met de EXAMENBUNDEL kunt werken.

Op www.examenbundel.nl vind je heel veel gratis oefenexamens die je kunt downloaden.

Het centraal examen Engels vwo 2018 wordt afgenomen op **woensdag 16 mei tussen 13.30 en 16.00 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thiememeulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2017

Opmerking

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen in 2018, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen, etc. Hoewel deze EXAMENBUNDEL met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteurs en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid.

Het is altijd raadzaam je docent of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

Inhoud

3 voorwoord

6 stappenplan

9 **deel 1** voorbereiding op het examen

11 **A kennis van land en samenleving**

- 13 1 Groot-Brittannië
- 20 2 Verenigde Staten van Amerika
- 24 3 onderwijs
- 26 4 veelgebruikte bronnen

29 **B schoolexamen**

- 31 1 kijk- en luistervaardigheid
- 34 2 gespreksvaardigheid
- 40 3 schrijfvaardigheid

49 **C grammatica**

- 51 1 zelfstandige naamwoorden
- 53 2 lidwoorden
- 53 3 voornaamwoorden
- 56 4 bijwoorden
- 57 5 trappen van vergelijking
- 58 6 werkwoorden
- 62 7 gerund
- 63 8 woordvolgorde
- 64 9 spelling

65 **D voorbereiding op het centraal examen**

- 67 1 leesvaardigheid
- 73 2 **oriëntatietoets**
nagaan wat je nu kunt
- 81 3 oefenen met leesstrategieën
- 102 4 veelvoorkomende woorden en uitdrukkingen in de vraagstelling
- 103 5 signaalwoorden
- 106 6 voorvoegsels

107 **deel 2** oefenen met examenteksten voor het centraal examen

109 **A losse examenteksten met woordenlijsten**

moeilijkheidsgraad ★

- 111 1 examen 2013-II: 10
- 113 2 examen 2014-II: 1
- 114 3 examen 2014-II: 9
- 115 4 examen 2014-II: 10

moeilijkheidsgraad ★★

- 116 5 examen 2013-II: 8
- 117 6 examen 2014-II: 2
- 118 7 examen 2014-II: 4
- 120 8 examen 2014-II: 8

moeilijkheidsgraad ★★★

- 121 9 examen 2014-II: 3
- 124 10 examen 2014-II: 5
- 127 11 examen 2014-II: 6
- 130 12 examen 2014-II: 7

135 **B examen 2015-II met woordenlijsten**

2015-II

- 137 1 examen 2015-II: 1 ★
- 138 2 examen 2015-II: 2 ★
- 139 3 examen 2015-II: 3 ★★★
- 142 4 examen 2015-II: 4 ★★★
- 145 5 examen 2015-II: 5 ★★★
- 148 6 examen 2015-II: 6 ★★
- 150 7 examen 2015-II: 7 ★★★
- 153 8 examen 2015-II: 8 ★★
- 155 9 examen 2015-II: 9 ★★
- 157 10 examen 2015-II: 10 ★

159 **C** losse examenteksten met uitwerkingen

moeilijkheidsgraad ★

- 161 1 examen 2014-I: 9
- 163 2 examen 2015-I: 1
- 164 3 examen 2015-I: 2
- 166 4 examen 2015-I: 10
- 167 5 examen 2015-I: 11

moeilijkheidsgraad ★★

- 168 6 examen 2014-I: 1
- 169 7 examen 2014-I: 5
- 172 8 examen 2015-I: 3
- 174 9 examen 2015-I: 4
- 176 10 examen 2015-I: 8
- 178 11 examen 2015-I: 9

moeilijkheidsgraad ★★★

- 180 12 examen 2014-I: 6
- 182 13 examen 2014-I: 8
- 185 14 examen 2015-I: 5
- 188 15 examen 2015-I: 6
- 191 16 examen 2015-I: 7

194 uitwerkingen

207 **D** examens 2016-I en 2016-II met uitwerkingen

2016-I

- 209 1 examen 2016-I: 1 ★
- 210 2 examen 2016-I: 2 ★★
- 211 3 examen 2016-I: 3 ★★
- 214 4 examen 2016-I: 4 ★★★
- 217 5 examen 2016-I: 5 ★★★
- 220 6 examen 2016-I: 6 ★★★
- 223 7 examen 2016-I: 7 ★★★
- 226 8 examen 2016-I: 8 ★★
- 228 9 examen 2016-I: 9 ★
- 229 10 examen 2016-I: 10 ★

230 uitwerkingen

2016-II

- 240 11 examen 2016-II: 1 ★
- 241 12 examen 2016-II: 2 ★
- 242 13 examen 2016-II: 3 ★★
- 243 14 examen 2016-II: 4 ★★★
- 245 15 examen 2016-II: 5 ★★★
- 248 16 examen 2016-II: 6 ★★★
- 251 17 examen 2016-II: 7 ★★★
- 254 18 examen 2016-II: 8 ★★
- 256 19 examen 2016-II: 9 ★★
- 258 20 examen 2016-II: 10 ★
- 259 21 examen 2016-II: 11 ★

260 uitwerkingen

269 **E** examen 2017-I

271 examen 2017-I

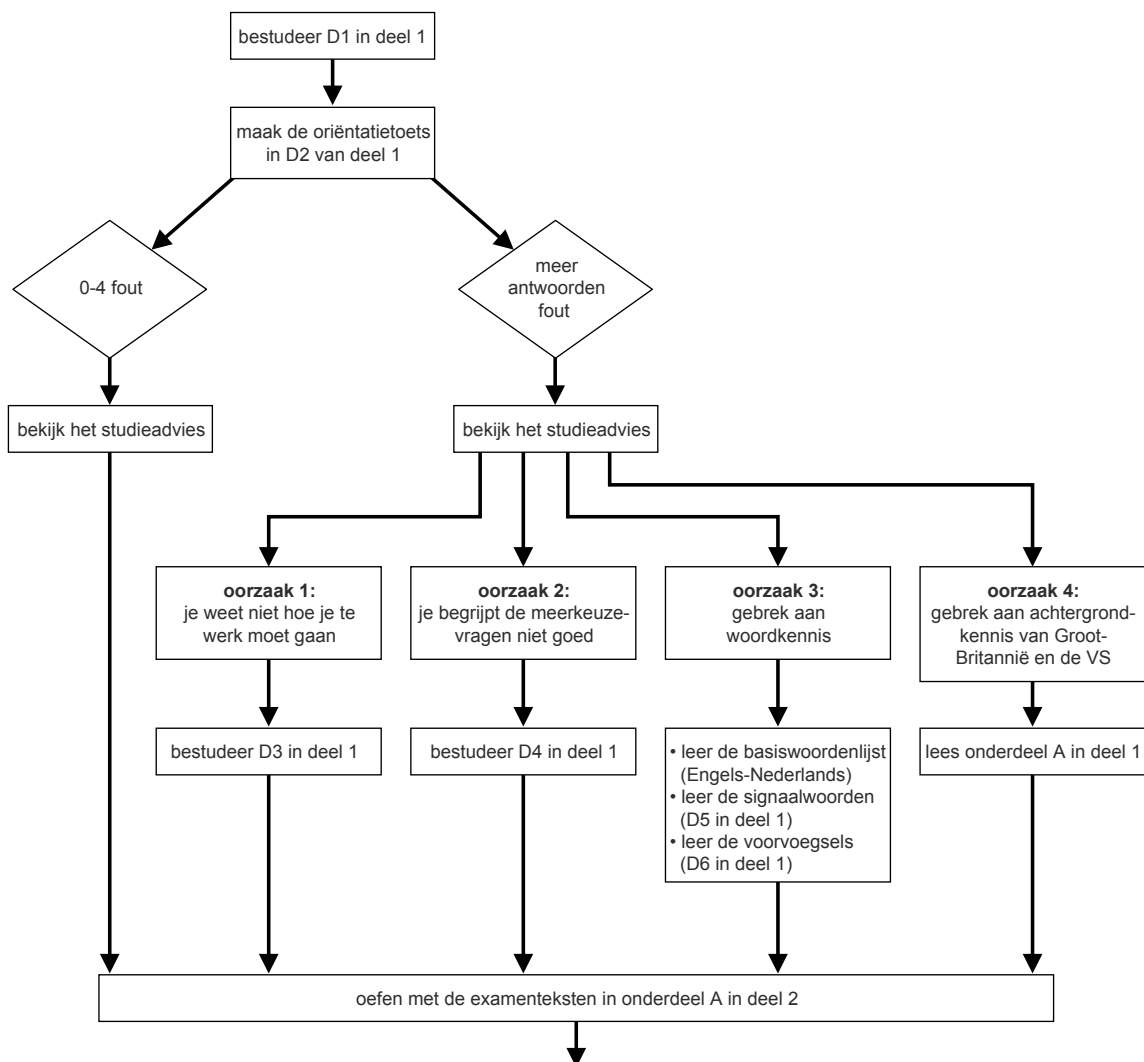
bijlagen

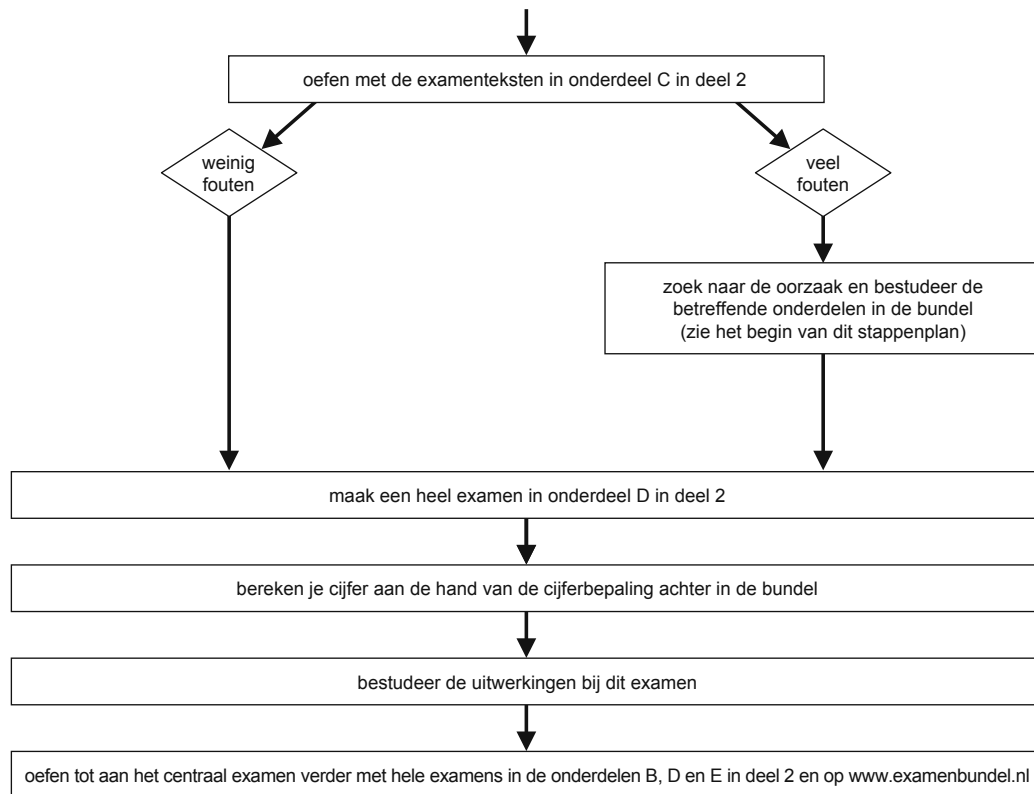
basiswoordenlijst
register op thema
cijferbepaling examens
2015-II, 2016-I en 2016-II

stappenplan

Natuurlijk kun je kriskras door de EXAMENBUNDEL gaan en met die onderdelen oefenen die jou belangrijk lijken. Je kunt het ook systematischer aanpakken en daar is onderstaand stappenplan voor bedoeld. Het stappenplan leidt je op een slimme manier door de bundel en laat je optimaal profiteren van de mogelijkheden die de EXAMENBUNDEL je biedt om je leesvaardigheid op peil te brengen. Dan kun je met vertrouwen het centraal examen tegemoet zien.

Dit stappenplan is dus bedoeld voor het oefenen voor het centraal examen. Het schoolexamen is daarin niet opgenomen. Toch is er ook aan de voorbereiding op het schoolexamen in de EXAMENBUNDEL gedacht. In de onderdelen A, B en C van deel 1 vind je naast handige tips en aanwijzingen voor het schoolexamen ook informatie over de Engelstalige landen en een heldere, beknopte samenvatting van de Engelse grammatica.

deel 1

voorbereiding op het examen

onderdeel A

kennis van land en samenleving

- 1 Groot-Brittannië
- 2 Verenigde Staten van Amerika
- 3 onderwijs
- 4 veelgebruikte bronnen

In dit onderdeel vind je een overzicht van belangrijke feiten over de Engelstalige landen. Je krijgt informatie over de geografische ligging, de staatsinrichting, het onderwijssysteem en de cultuur. Ook worden de belangrijkste gebeurtenissen uit de recente geschiedenis aangegeven. Tot slot is een lijstje opgenomen met veelgebruikte bronnen.

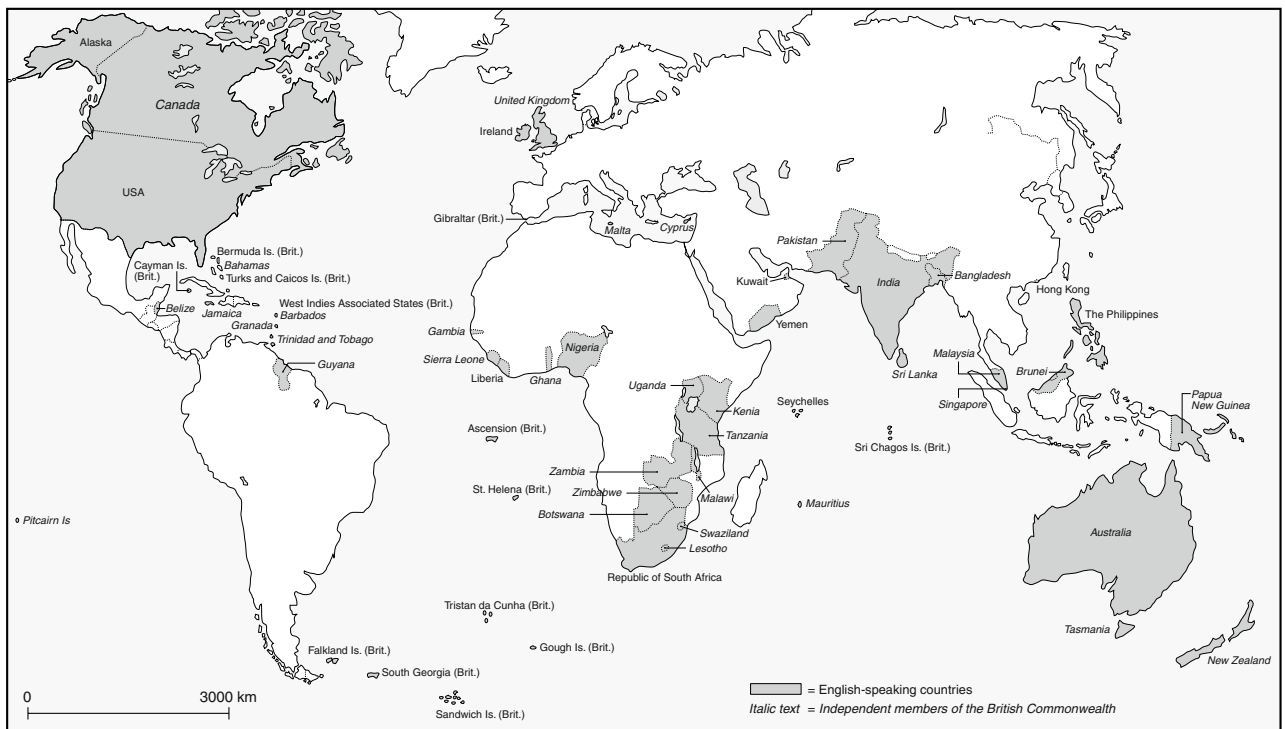
Kennis van deze informatie helpt bij het sneller begrijpen van veel examenteksten. Ook is het een voordeel bij het maken van kijk- en luistertoetsen. De schuingedrukte woorden zijn Engelse woorden die handig zijn om te kennen. Voor het bestuderen van dit onderdeel kun je ook gebruikmaken van de studievragen die hierbij zijn gemaakt. Je vindt die op www.examenbundel.nl. Of je kunt de interactieve quiz doen op www.engelsklaslokaal.nl.

A 1 Groot-Brittannië

De Engelstalige wereld

Over de hele wereld verspreid wordt Engels gesproken. Voor ongeveer 400 miljoen mensen in onder meer Groot-Brittannië, Ierland, de Verenigde Staten, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland is het de moedertaal. Daarnaast is Engels in meer dan 50 landen de officiële taal, dat wil zeggen de taal die door de overheid gebruikt wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor meer dan 1 miljard mensen in India en voor de ruim 174,5 miljoen inwoners van Nigeria. Zonder overdrijven kun je stellen dat door de rest van de wereldbevolking Engels het vaakst als tweede taal geleerd wordt. Engels heeft deze positie te danken aan de grote invloed die Groot-Brittannië van de 17^e tot halverwege de 20^e eeuw over de hele wereld heeft uitgeoefend. Niet voor niets werd het *British Empire* aangeduid als het rijk waar de zon nooit onderging, om aan te geven dat er altijd wel daglicht was in een deel van het rijk. Ook na het onafhankelijk worden van de vele Britse koloniën en het verschrompelen van het *Empire* bleef Engels de voertaal in internationale politiek, wetenschap, sport en het zakenleven. Wat Latijn was in de middeleeuwen, is Engels in de moderne tijd: een *lingua franca*, een taal die heel veel gebruikt wordt als mensen met een verschillende moedertaal met elkaar willen communiceren.

The English-speaking world

De geografie

Het Verenigd Koninkrijk (*United Kingdom*) van Groot-Brittannië en Noord-Ierland bestaat uit de landen Engeland, Wales en Schotland op het eiland Groot-Brittannië en het noordoostelijk deel van het eiland Ierland en een groot aantal kleine eilanden. Er wonen circa 63 miljoen mensen.

Het wordt omringd door de Noordzee, het Kanaal, de Atlantische Oceaan en de Ierse Zee. Engeland is verbonden met het Europese vasteland (*Continent*) door de Kanaaltunnel (*Channel tunnel*), de langste onderwatertunnel ter wereld (50 kilometer). Het Britse landschap is zeer gevarieerd: van glooiende heuvels in Engeland tot ruig gebergte in Wales en Schotland. Er heerst een gematigd zeeklimaat, dat bepaald wordt door de Golfstroom. Het hele jaar door valt er veel regen; in de winter kan het flink sneeuwen.

The British Isles

De geschiedenis van het Verenigd Koninkrijk tot de twintigste eeuw

Al tienduizenden jaren wonen er mensen in wat wij nu het Verenigd Koninkrijk noemen. In de prehistorie was Engeland via een moerassig grasland met Nederland verbonden. De eerste Britten spraken een Keltische taal. Een indrukwekkend aandenken aan hen is het monument Stonehenge uit 3100 voor Christus, dat gebruikt werd voor het aanbidden van de maan en de zon.

Rond 50 voor Christus begon de Romeinse invasie en bezetting van Engeland en Wales. De oorspronkelijke bevolking werd verdreven naar de uithoeken van Groot-Brittannië. Dit verklaart tot op de dag van vandaag dat er Keltisch wordt gesproken in Wales, Ierland en Schotland. De noordelijke grens van het Romeinse Rijk lag net ten zuiden van Schotland. Daar bouwden de Romeinen in 122 na Christus de muur van Hadrianus (*Hadrian's Wall*) om de vijandige stammen tegen te houden. De Romeinse invasie was van bepalende invloed op de Engelse cultuur. Latijn was de taal van de kerk en de overheid en de Romeinen gaven de eilanden de naam Brittannië. Zij stichtten de hoofdstad Londinium (het latere Londen).

Tussen 400 en 900 waren er invasies van Germaanse stammen, zoals de Angelen en de Saksen die zich in Engeland vestigden, en gewelddadige invallen door Vikingen. In 1066 werd voor de laatste keer voet aan wal gezet door een bezetter in Engeland: de Normandische *King William* versloeg *King Harald* tijdens de *Battle of Hastings*. Nu begon er een periode van Franse invloed op de Britse cultuur en op de Engelse taal.

In 1215 werd de Engelse *King John* door zijn onderdanen gedwongen het *Magna Carta* te ondertekenen. Dit is een document dat de macht van de koning aan banden legde en de rechten van burgers beschermde. Het is een van de beroemdste documenten uit de Engelse geschiedenis. Men beschouwt het vaak als de stevige basis van de Engelse democratie, rechtstaat en het recht op vrijheid.

In de eerste helft van de 16^e eeuw regeerde *King Henry VIII*. Hij stamde af van de familie Tudor en is beroemd omdat hij brak met de rooms-katholieke kerk en vervolgens zijn eigen anglicaanse kerk (*Church of England*) stichtte. Hij werd ook het hoofd van deze kerk. Tot op de dag van vandaag is de regerend vorst van het Verenigd Koninkrijk hoofd van de anglicaanse kerk. Henry VIII werd berucht vanwege zijn zes huwelijken. Twee ex-vrouwen liet hij onthoofden.

In de tweede helft van de 16^e eeuw regeerde *Queen Elizabeth I*. Zij was de laatste vorst uit de Tudor-dynastie. Omdat zij nooit getrouwd is geweest, wordt zij ook wel aangeduid als de *Virgin Queen*. Onder haar bewind bloeide het theater. De schrijver William Shakespeare was een beschermeling van haar. Dit was ook de periode van grote ontdekkingsreizen. Sir Francis Drake voer tweemaal de aarde rond en veel kolonisten vestigden zich in Noord-Amerika. Een Britse kolonie aan de Amerikaanse oostkust werd vernoemd naar Elizabeth: Virginia. Groot-Brittannië breidde zich in de volgende eeuwen uit met grote gebieden in Canada, Zuid- en Midden-Amerika, Afrika, Azië, Australië en Nieuw-Zeeland.

In 1689 werd de *Bill of Rights* door het Britse parlement aangenomen. Dit document zorgde voor een beperking van de bevoegdheden van de vorst en de rechten van het parlement werden erin vastgelegd. Het bevat bijvoorbeeld regels voor de vrijheid van meningsuiting in het parlement en het uitschrijven van regelmatige verkiezingen. De *Bill of Rights* vormt de basis voor de Britse democratische, parlementaire democratie en was ook de inspiratiebron voor de Amerikaanse *Bill of Rights*, de eerste tien amendementen van de Amerikaanse grondwet (1787).

In 1776 werd de Amerikaanse onafhankelijkheid uitgeroepen en zeven jaar later deed Groot-Brittannië afstand van zijn koloniën daar. De Britse expansie richtte zich vervolgens op Afrika en Azië.

In de negentiende eeuw bevond Groot-Brittannië zich op het hoogtepunt van de macht. *Queen Victoria, Empress of India*, regeerde van 1837 tot 1901 en was een stabiele en populaire vorstin. Grondstoffen werden uit het wereldrijk aangevoerd en verwerkt in het industriële hart van Engeland, rondom Birmingham: in de *Midlands*. Engeland kreeg de bijnaam de *workshop of the world*. De overgang van het ambachtelijke handwerk naar massale productie met gebruik van stoomkracht, machines, nieuwe scheikundige processen en steenkool wordt aangeduid met het begrip de *Industrial Revolution*. Deze revolutie begon in Engeland en breidde zich binnen enkele decennia uit naar het vasteland van Europa en naar de Verenigde Staten. De schaduwzijdes hiervan waren kinderarbeid, uitbuiting van de arbeiders en enorme milieuvervuiling.

De geschiedenis van het Verenigd Koninkrijk vanaf de twintigste eeuw

In september 1914 verklaarde Groot-Brittannië de oorlog aan het Duitse Keizerrijk, nadat de Duitsers België waren binnengevallen. Men verwachtte *a jolly little war* en dat iedereen voor de kerst weer thuis zou zijn. Niets was minder waar. De oorlog groeide uit tot een wereldoorlog, die vier jaar zou duren en een zware tol eiste. Een generatie Britse jongemannen werd gedecimeerd. In totaal vielen er aan Britse zijde ruim 700.000 doden. Als we ook alle overzeese gebiedsdelen meetellen, stijgt dit aantal nog met ruim 200.000 personen. Het is daarom geen wonder dat deze bloedige strijd in de Engelse geschiedenisboeken nog steeds wordt aangeduid als de *Great War*. Terwijl Groot-Brittannië in de loopgraven vocht tegen het Duits-Habsburgse rijk, kwamen de Ieren in april 1916 in opstand tegen de Britse overheersing (*Easter Rising*). Dit leidde in 1921 tot een splitsing op het Ierse eiland. Noord-Ierland, ook wel aangeduid als Ulster, bleef namelijk wel onderdeel van het Verenigd Koninkrijk. De rest van Ierland werd een onafhankelijke republiek (*Irish Republic*) met Dublin als hoofdstad.

In september 1939 verklaarden Groot-Brittannië en Frankrijk weer de oorlog aan Duitsland, nadat het naziregime Polen was binnengevallen. Van juli tot november 1940 was Groot-Brittannië het doelwit van Duitse luchtaanvallen. Hitler wilde in eerste instantie de Britse luchtmacht, de *RAF*, uitschakelen en later angst onder de bevolking zaaien door binnensteden te bombarderen. De Britse premier Sir Winston Churchill noemde dit de *Battle of Britain*. De *RAF* wist de Duitse aanvallen af te slaan en er kwam geen invasie en bezetting door de Duitsers. Vastberaden leidde Churchill de Britten door de oorlog heen. Met zijn beroemde speeches in het parlement en voor de BBC-radio inspireerde en bemoedigde hij hen. Bepaalde uitspraken van hem werden begrepen in de Engelse taal. Een voorbeeld hiervan is het verzoek om militaire steun aan de VS: *Give us the tools and we'll finish the job*.

In het voorjaar van 1945 wonnen de geallieerden (*Allies*), maar ook dit was een zwaar bevochten zege. In de Tweede Wereldoorlog sneuvelden ruim 380.000 militairen afkomstig uit het hele Britse rijk. Om te kunnen slagen had het Verenigd Koninkrijk veel geld geleend van de Verenigde Staten: ongeveer 120 miljard pond. Deze schuld is pas in 2006 helemaal afbetaald.

Na de Tweede Wereldoorlog braken er daarom sobere tijden aan voor de Britten: de zogeheten *austerity years*. Voedsel en kleding werden gerantsoeneerd. In de eerste parlementsverkiezingen na de oorlog verloor de *Conservative Party* (Churchill) van de *Labour Party*. Eind jaren 40 werd de basis gelegd voor de Britse verzorgingsstaat (*welfare state*). In 1948 werd de *National Health Service (NHS)* opgericht die gratis medische zorg biedt aan alle burgers. Ook werd de dekolonisatie van het Britse Rijk in gang gezet door het tekenen van het Onafhankelijkheidsverdrag met India (1947). Veel voormalige koloniën hebben zich samen met het Verenigd Koninkrijk verenigd in het Britse Gemenebest (*Commonwealth*). Dit is een samenwerkingsverband van 53 onafhankelijke soevereine staten. *Queen Elizabeth II* is hun symbolische staatshoofd. In totaal telt het Gemenebest bijna 2 miljard inwoners.

In 1952 stierf *King George IV* en volgde zijn oudste dochter *Elizabeth II* hem op. Zij is de vierde monarch van de Windsor-dynastie en is nu, na ruim zestig jaar op de troon, de langst regerende vorst ter wereld. Haar zoon Charles, kleinzoon William en achterkleinzoon George zijn de volgenden in de lijn van troonsopvolging.

In de jaren 60 en 70 wisselden de *Labour Party* en de *Conservative Party* elkaar regelmatig als regeringspartij af. Eind jaren 70 was er een ernstige economische crisis in Groot-Brittannië. De industrie was sterk verouderd en de inflatie was hoog. Na een winter van stakingen en onrust, *the winter of discontent*, won de conservatief Margaret Thatcher overtuigend de parlementsverkiezingen. Zij was de eerste vrouwelijke premier van het Verenigd Koninkrijk en is de langstzittende premier van de twintigste eeuw geworden (1979-1991). Thatcher hervormde met harde hand de industrie, de positie van de vakbonden (*Trade Unions*) en de economie. Dit leverde haar de bijnaam de *Iron Lady* op.

Van eind jaren 60 tot 1998 woedde er een bloedig conflict om de grondwettelijke status van Noord-Ierland: *the Troubles*. De protestantse meerderheid wilde onderdeel blijven van het Verenigd Koninkrijk. Zij worden aangeduid als Unionisten en Loyalisten. De katholieke minderheid wilde zich voegen bij de Republiek Ierland. Zij noemden zich daarom Republikeinen en Nationalisten. Hoewel de twee vechtende partijen tot verschillende christelijke stromingen horen, was dit geen religieus conflict. In de kern ging het om twee totaal verschillende visies op nationale identiteit: beschouwde je jezelf als Iers of Brits?

De gewelddadigheid waarmee *the Troubles* gepaard ging, was ongekend. Sluipmoorden, martelingen (zelfs vee werd niet gespaard) en gevangenen die zichzelf verhongerden, beheersten decennia lang de voorpagina's van de kranten. Meer dan 3600 mensen stierven en ongeveer 50.000 mensen raakten lichamelijk gewond of verminkt. Het geweld werd gepleegd door zowel het Republikeinse verzet (*IRA, Irish Republican Army*) en Loyalistische paramilitaire groeperingen als door de Britse veiligheidstroepen.

Het *Good Friday Agreement* van 1998 gaf Noord-Ierland bevoegdheid om op termijn zelf te regeren. In mei 2007 werd de eerste Noord-Ierse regering gevormd, bestaande uit partijen die tien jaar eerder nog recht tegenover elkaar hadden gestaan.

In 1997 kwam er een einde aan bijna twee decennia conservatief beleid. Tony Blair (*Labour Party*) nam zijn intrek in *No. 10 Downing Street*, de ambtswoning van de premier. Zijn pragmatische socialisme wordt aangeduid met de term *New Labour*. In hetzelfde jaar kozen de bewoners van Wales en Schotland in referenda voor meer autonomie en decentralisatie (*devolution*). In 1999 kregen beide delen van het Verenigd Koninkrijk een eigen parlement.

In 2010 wonnen de *Conservatives* de verkiezingen. David Cameron vormde toen de eerste Britse coalitieregering met Nick Clegg, de leider van de *Liberal Democrats*. Bij de laatste verkiezingen in 2015 behaalden de *Conservatives* een overtuigende overwinning en sindsdien zijn ze weer alleen aan de macht.

Na het Brexit-referendum in juni 2016, waarbij een krappe meerderheid (52%) voor vertrek uit de EU stemde, is Cameron afgetreden als *Prime Minister* en opgevolgd door partijgenote Theresa May.

Bundels voor al je vakken bestel je op
www.examenbundel.nl

examenbundels

vwo	Duits	978-90-06-39181-7
vwo	Engels	978-90-06-39197-8
vwo	Frans	978-90-06-39179-4
vwo	Nederlands	978-90-06-39185-5
vwo	biologie	978-90-06-39202-9
vwo	natuurkunde	978-90-06-39188-6
vwo	scheikunde	978-90-06-39167-1
vwo	wiskunde A	978-90-06-39193-0
vwo	wiskunde B	978-90-06-39168-8
vwo	wiskunde C	978-90-06-39176-3
vwo	aardrijkskunde	978-90-06-39191-6
vwo	economie	978-90-06-39196-1
vwo	geschiedenis	978-90-06-39180-0
vwo	m&o	978-90-06-39174-9
vwo	maatschappijwetenschappen	978-90-06-39169-5

Meer kans van slagen met de *Examenbundel*!

De *Examenbundel* bevat oefenexamens met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof. Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op www.examenbundel.nl.

VWO

samengevat

vwo	biologie
vwo	natuurkunde
vwo	scheikunde
vwo	wiskunde A
vwo	wiskunde B
vwo	wiskunde C
vwo	aardrijkskunde
vwo	geschiedenis
vwo	economie
vwo	m&o
h/v	Nederlands 3F / 4F
h/v	rekenen 3F

Engels in de praktijk	978-90-06-07397-3
Duits in de praktijk	978-90-06-07396-6
Frans in de praktijk	978-90-06-07398-0

Meer kans van slagen met *Samengevat*!

Samengevat biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof.

Engels/Duits/Frans in de praktijk zijn theorieboekjes die geworteld zijn in de praktijk. Met een compacte uitleg van grammatica en vele voorbeeldzinnen.

